

Minister Finansów

Warszawa, 29 stycznia 2025 roku

Sprawa: Interpelacja nr 7225 posała Grzegorza Adama Płaczka w sprawie konieczności realnego uzupełnienia wsparcia finansowego dla jednostek samorządu terytorialnego, w szczególności w kontekście miasta Ruda Śląska
Znak sprawy: ST1.054.1.2025
Kontakt: Kancelaria MF
tel.: +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Pan Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

W odpowiedzi na interpelację nr 7225 posała Pana Grzegorza Adama Płaczka w sprawie konieczności realnego uzupełnienia wsparcia finansowego dla jednostek samorządu terytorialnego, w szczególności w kontekście miasta Ruda Śląska, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

1. Z dniem 25 października 2024 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹. Ustawa ta zmieniła system finansowania jednostek samorządu terytorialnego (JST), wprowadzając do porządku prawnego regulacje zapewniające stabilny system finansowania JST oraz zwiększające dochody JST w sposób systemowy.

Od 2025 r. dochody samorządów będą zwiększały się w sposób przewidywalny, a nie będą opierać się na doraźnym wsparciu finansowym. Każdy samorząd na 2025 rok ma zagwarantowane wyższe dochody. Łączny skutek finansowy wynikający z nowej ustawy jest dla JST pozytywny i oznacza zwiększenie ich dochodów o 24,8 mld zł w roku 2025 w stosunku do obowiązującego systemu, a w perspektywie najbliższej dekady szacuje się, że dochody JST wzrosną o ponad 345 mld zł.

Nowy system dochodów jednostek samorządu terytorialnego zbudowany został m.in. po to, by samorzady na etapie konstruowania projektu budżetu na rok przyszły, jak również opracowywania wieloletniej prognozy finansowej, wiedziały jakimi środkami, ustalonymi według obiektywnych kryteriów i zasad, będą dysponować i ile środków mogą przeznaczyć na zadania bieżące i inwestycyjne.

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1572 i 1717

Strona samorządowa od dłuższego czasu postulowała wprowadzenie takich regulacji, które pozwolą na realistyczne sporządzanie budżetów i wieloletnich prognoz finansowych. Regulacje wprowadzone w ustawie z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego wpisują się w postulaty strony samorządowej.

2. W odniesieniu do pytania o kryteria podziału środków przeznaczonych na wsparcie samorządów w 2024 r. informuję, że sposób podziału między jednostki samorządu terytorialnego 10 mld zł (w celu wsparcia realizacji zadań) został określony w art. 31a ustawy z dnia 16 stycznia 2024 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2024².

W 2024 r., w ramach podziału kwoty 10 mld zł, JST otrzymały dodatkowe dochody:

- z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT), w wysokości 8,2 mld zł.

Kwota ta została rozdzielona między gminy, powiaty i województwa proporcjonalnie do wysokości udziału kwoty dochodów na rok 2024 z tytułu udziału we wpływach z podatku PIT - odpowiednio gmin, powiatów i województw - w łącznej kwocie dochodów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego z tego tytułu na rok 2024, ustalonych z uwzględnieniem kwot wynikających z korekty, o której mowa w art. 9c ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (w brzmieniu z dnia 26 października 2021 r., Dz.U. z 2021 r. poz. 1927).

- z tytułu uzupełnienia subwencji ogólnej z budżetu państwa, w wysokości 1,8 mld zł.

Kwota ta została rozdzielona między JST, dla których kwota z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, obliczona w wyżej opisanym sposobie, była niższa od kwoty:

- 1) 1 mln zł, a liczba mieszkańców gminy nie przekracza 5.000,
- 2) 1,5 mln zł, a liczba mieszkańców gminy przekracza 5.000, ale nie przekracza 10.000,
- 3) 2 mln zł, a liczba mieszkańców gminy przekracza 10.000,
- 4) 3 mln zł, a liczba mieszkańców powiatu nie przekracza 75.000,
- 5) 4 mln zł, a liczba mieszkańców powiatu przekracza 75.000,
- 6) 6 mln zł, a liczba mieszkańców województwa nie przekracza 1.250.000,
- 7) 8 mln zł, a liczba mieszkańców województwa przekracza 1.250.000.

Należy jednak zaznaczyć, że gdy suma dochodów jednostki samorządu terytorialnego, z obu tytułów, o których mowa wyżej, była wyższa od dochodów tej jednostki na rok 2024 z tytułu udziału we wpływach z podatku PIT, ustalonych z uwzględnieniem kwot wynikających z korekty, o której mowa w art. 9c ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (w brzmieniu z dnia 26 października 2021 r., Dz.U. z 2021 r. poz. 1927), wówczas kwota z tytułu uzupełnienia subwencji ogólnej podlegała zmniejszeniu.

Należy zwrócić uwagę, że miastom na prawach powiatu (w tym Miastu Ruda Śląska) przysługiwały dodatkowe dochody, o których mowa wyżej, z każdej z części ustalonej odpowiednio dla gmin i powiatów.

Taki sposób podziału 10 mld zł jest transparentny i prosty. Dodatkowo zbieżny z oczekiwaniami samorządów, które wyrażały aprobatę dla metody podziału. Strona

² Dz.U. poz. 123, 834 i 1755

Samorządowa wydała pozytywną opinię dla projektu, natomiast Strona Rządowa wyasygnowała dodatkowe, znaczne zasoby, które pomogły samorządom w realizacji ich zadań.

Porównując środki z tytułu subwencji, rezerw subwencji, dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatków PIT i CIT dla Miasta Ruda Śląska, należy zauważyć, że środki otrzymane z ww. tytułów w 2024 r. (556,7 mln zł) były wyższe o 21,7% od środków z analogicznych tytułów, otrzymanych w 2023 r. (457,4 mln zł).

Natomiast środki zaplanowane dla Miasta Ruda Śląska na 2025 r. z tytułu udziału w podatkach PIT i CIT (659,3 mln zł) są wyższe o 18,4% od porównywalnych środków otrzymanych w 2024 r.

3. W zakresie rozwiązań uwzględniających specyfikę miast górniczych istnieją poniższe formy wsparcia kierowane dla terenów pogórnich:

- Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji - jest instrumentem finansowym w ramach polityki spójności służącym zapewnieniu wsparcia obszarom borykającym się z poważnymi wyzwaniami społeczno-gospodarczymi wynikającymi z transformacji w dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej;
- Program dla Śląska – głównym celem jest doprowadzenie do zmiany profilu gospodarczego regionu i stopniowe zastępowanie tradycyjnych sektorów gospodarki, takich jak górnictwo i hutnictwo, nowymi przedsięwzięciami w sektorach bardziej produktywnych, innowacyjnych i zaawansowanych technologicznie.

Program realizuje ponadto sześć celów szczegółowych:

- wzrost innowacyjności przemysłu i inwestycji rozwojowych w regionie,
 - zwiększenie aktywności zawodowej i podniesienie kwalifikacji mieszkańców regionu,
 - poprawa jakości środowiska przyrodniczego,
 - rozwój i modernizacja infrastruktury transportowej,
 - wykorzystanie potencjału województwa śląskiego w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz rozwój innowacji w energetyce,
 - poprawa warunków rozwojowych miast woj. Śląskiego;
- Fundusz Transformacji Województwa Śląskiego - zadaniem Funduszu jest wspieranie procesu transformacji województwa śląskiego oraz podmiotów, w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom wygaszania działalności gospodarczej, w tym działalności wydobywczej węgla kamiennego, występującym na terytorium województwa śląskiego lub poza jego terytorium.

4. Jedną z podstawowych regulacji prawnych odnoszących się do kwestii kalkulowania wysokości dotacji na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone odrębnymi ustawami jednostkom samorządu terytorialnego jest art. 129 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Stosownie do postanowień tego artykułu, kwoty dotacji celowych na zadania z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone odrębnymi ustawami jednostkom samorządu terytorialnego określone są przez dysponentów części budżetowych według zasad przyjętych w budżecie państwa do określenia wydatków podobnego rodzaju, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.

Właściwa jednostka samorządu terytorialnego, decyduje o sposobie realizacji zadań, jednocześnie, przy wydatkowaniu środków z dotacji celowej, zobowiązana

jest do uwzględnienia zasady określonej w art. 254 pkt 3 ustawy o finansach publicznych, zgodnie z którą, dokonywanie wydatków następuje w granicach kwot określonych w planie finansowym, z uwzględnieniem prawidłowo dokonanych przeniesień i zgodnie z planowanym przeznaczeniem, w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.

Podkreślić należy, iż dotacja przekazywana jest na realizację zadania a nie na poszczególne koszty rodzajowe, tj. wynagrodzenie osób realizujących zadania zlecane, na co wskazuje również art. 166 Konstytucji RP oraz regulacje ustawy o finansach publicznych, jednoznacznie określając, że państwo zleca jednostkom samorządu terytorialnego zadanie i finansuje zlecane zadanie.

Oznacza to, iż np. wydatki na część wynagrodzeniową czy pozostałe wydatki bieżące ujęte w dotacjach na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej powinny być wyliczane odpowiednio tak jak dla jednostek rządowych. W oparciu o powyższe zasady, w kalkulacji dotacji został uwzględniony m.in. planowany na rok 2025 wzrost wynagrodzeń o 5%. Przy czym należy zaznaczyć, iż w wielu ustawach zlecających do realizacji dane zadania przyjęty jest wystandaryzowany sposób kalkulacji wysokości środków na ich realizację. Takim przykładem są m.in. ustawy z dnia: 6 grudnia 2004 r. o Karcie Dużej Rodziny, 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych.

Realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego zadania zlecane wynikające z ustawy - Prawo o aktach stanu cywilnego, ustawy o ewidencji ludności oraz ustawy o dowodach osobistych (tzw. sprawy obywatelskie) są zadaniami zleconymi z zakresu administracji rządowej. Zadania te nie są wyceniane w sposób dowolny i uwzględnia się przy ich wycenie zasady przyjęte w budżecie państwa do określenia wydatków na zadania o podobnym charakterze realizowane przez urzędy wojewódzkie na co wskazuje ww. regulacja art. 129 ufp.

W celu wypracowania mechanizmów umożliwiających przyjęcie jednolitych sposobów kalkulacji wysokości kosztów zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego w zakresie spraw obywatelskich, we współpracy z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych oraz wojewodami, zostały podjęte działania, w wyniku których, począwszy od 2015 roku, podział środków na realizację ww. zadań pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego dokonywany jest przez właściwych wojewodów według kryterium liczby zrealizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego spraw, z uwzględnieniem ujednoliczonego czasu realizacji zadań oraz przyjętej stawki roboczogodziny. Jedynie konserwacja ksiąg stanu cywilnego jest finansowana odrębnie. Konieczność wykonania konserwacji ksiąg stanu cywilnego nie jest bowiem bezpośrednio związana z liczbą rejestrowanych w danym urzędzie stanu cywilnego zdarzeń, a uwarunkowana ich stanem.

W przyjętej stawce roboczogodziny uwzględnione zostały, co do zasady, wszystkie koszty związane z realizacją przedmiotowych zadań zleconych, w tym koszty rzeczowe. Część wynagrodzeniowa stawki dla poszczególnych zadań została określona przy przyjęciu wysokości przeciętnego wynagrodzenia pracowników komórek organizacyjnych w danym urzędzie wojewódzkim realizujących zadania o podobnym charakterze. W celu ustalenia jednej stawki dla całego kraju podjęto decyzję o przyjęciu mediany stawki roboczogodziny ze wszystkich województw. Należy przy tym zauważyć, że stawka roboczogodziny jest odpowiednio przeliczana (zwiększana), w tym w przypadku przewidywanego wzrostu wynagrodzeń pracowników urzędów wojewódzkich. Obecnie stawka ta wynosi 50,02 zł.

Natomiast weryfikacja katalogu i określonych czasochłonności w odniesieniu do zadań zleconych z zakresu spraw obywatelskich należy do ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Na realizację zadań związanych z gospodarowaniem nieruchomościami Skarbu Państwa powiaty (w tym Miasto na prawach powiatu Ruda Śląska) otrzymują dotacje z budżetu państwa. Dodatkowo, w 2017 r. wprowadzony został mechanizm, który umożliwił przyjęcie jednolitego sposobu kalkulacji kosztów zadania zleconego z zakresu administracji rządowej w części obsługi administracyjnej, realizowanego przez powiaty w obszarze gospodarki nieruchomościami Skarbu Państwa (standaryzacja). Dotacja dla powiatów na zadania zlecone w części obsługi administracyjnej zadania planowana jest zgodnie z katalogiem zadań zleconych, z zastosowaniem ujednoczonego czasu realizacji zadań i przyjętej stawki roboczogodziny. Katalog zadań zleconych, przyjęte czasochłonności, jak również stawka roboczogodziny, opracowane zostały we współpracy z wojewodami. Podjęte działania miały na względzie dokonywanie wydatków publicznych w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.

W ustawie budżetowej na 2025 r. dla części 85/24 Województwo śląskie na realizację (przez starostów) zadań związanych z gospodarowaniem nieruchomościami Skarbu Państwa zaplanowano dotację celową w łącznej kwocie 40.134 tys. zł, co stanowi wzrost o 6.760 tys. zł (20,3%), w stosunku do dotacji (przeznaczonej na ten cel) zaplanowanej w ustawie budżetowej na 2024 r.

W celu umożliwienia starostom pełnego i terminowego wykonania zadań zleconych, w ustawie budżetowej zaplanowana jest rezerwa w poz. 47 – Środki na uzupełnienie dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego, z przeznaczeniem na realizację zadań wynikających z ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego, ustawy o ewidencji ludności oraz ustawy o dowodach osobistych, w tym związanych z odmiejszczeniem niektórych czynności, a także na inne zadania, których koszt realizacji kalkulowany jest w ujednoczony sposób, dedykowana na uzupełnienie wydatków na pokrycie kosztów realizacji zadań w części wystandaryzowanej w obszarze gospodarki nieruchomościami. Środki z rezerwy są uruchamiane sukcesywnie na wniosek dysponentów (wojewodów).

Ponadto, zgodnie z art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1145, z późn. zm.), powiaty w tym miasta na prawach powiatu – potrącają 25 % środków (które stanowią dochód powiatu), od wpływów osiągniętych ze sprzedaży, opłat z tytułu trwałego zarządu, użytkowania, czynszu dzierżawnego i najmu – nieruchomości Skarbu Państwa, a także od wpływów osiągniętych z opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa oddanych w użytkowanie wieczyste, oraz od odsetek za nieterminowe wnoszenie tych należności, na obszarze których położone są te nieruchomości.

5. W odniesieniu do kwestii wsparcia finansowego samorządów w zakresie realizacji ustawowych podwyżek wynagrodzeń minimalnych oraz wynikających z tego kosztów dodatkowych (np. funduszu świadczeń socjalnych nauczycieli), należy zauważyć, iż zgodnie z przepisem art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, środki niezbędne do realizacji zadań oświatowych jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w art. 11 ust. 2-4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz utrzymanie placówek wychowania przedszkolnego, szkół i placówek, zagwarantowane są w dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

W związku z powyższym, źródłem wydatków ponoszonych przez JST (w tym na realizację zadań z zakresu oświaty i wychowania) są łączne dochody JST, przede wszystkim dochody własne (głównie dochody z podatków PIT i CIT) uzupełniane dochodami z tytułu subwencji ogólnej i dotacji z budżetu państwa.

Należy również dodać, iż ustawa z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego wprowadziła, zamiast obecnych części subwencji ogólnej, pojęcie potrzeb finansowych JST, które to potrzeby podlegają finansowaniu zwiększonymi dochodami z tytułu podatków PIT i CIT, a w przypadku gdy są one niewystarczające - subwencją ogólną z budżetu państwa. Potrzeby finansowe są zatem elementem kalkulacyjnym do ustalenia subwencji ogólnej z budżetu państwa. Docelowo subwencja ogólna dla JST będzie zależeć od przyrostu potrzeb finansowych, w tym oświatowych. Od 2026 r. będzie stosowana tzw. metoda przyrostowa, w świetle której przyrost potrzeb finansowych będzie porównywany z przyrostem zwiększonej części dochodów PIT i CIT i jeśli przyrost potrzeb finansowych będzie wyższy niż przyrost zwiększonych dochodów, to taki samorząd otrzyma subwencję,

W nowej ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kwota potrzeb oświatowych zastąpiła dotychczasową część oświatową subwencji ogólnej. Określona ona została w sposób zbliżony, jak dotychczasowa część oświatowa subwencji ogólnej, czyli podstawą ustalenia jej jest kwota z roku poprzedniego, z uwzględnieniem zmiany zakresu realizowanych zadań oświatowych, z wyłączeniem zadań związanych z dowozem dzieci, uczniów, słuchaczy i wychowanków określonych jednostek systemu oświaty oraz zadań związanych z funkcjonowaniem branżowych centrów umiejętności niewchodzących w skład ogólnopolskiej sieci branżowych centrów umiejętności.

W odróżnieniu od dotychczasowego sposobu kształtowania wysokości części oświatowej subwencji ogólnej potrzeby oświatowe zwiększono o:

- równowartość kwoty dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego (zamiana formy finansowania zadań w zakresie wychowania przedszkolnego z dotacji celowych z budżetu państwa na dochody własne) – propozycja ta uelastyczni sposób wykorzystania środków przez jednostki samorządu terytorialnego wskutek odejścia od transferu dotacyjnego na rzecz dochodów własnych ustalanych w tej samej wysokości,
- skutki podwyżek średnich wynagrodzeń nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego – dotychczas przy ustalaniu części oświatowej subwencji ogólnej uwzględniane były wyłącznie skutki podwyżek średnich wynagrodzeń nauczycieli szkół i placówek prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego,
- dodatkową kwotę 3 mld zł w związku ze wzrostem liczby dzieci w wychowaniu przedszkolnym.

Kwota potrzeb oświatowych dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego na rok 2025 wynosi 102 652 279 tys. zł. W kwocie planowanych potrzeb oświatowych ujęto zwiększony zakres zadań oświatowych, m.in. wzrost średnich wynagrodzeń nauczycieli przedszkoli, szkół i placówek od 1 stycznia 2025 r., wzrost odpisu na ZFŚS dla nauczycieli, wzrost dotacji z budżetów JST dla szkół niesamorządowych (w związku ze wzrostem kwoty na ucznia przeliczeniowego), skutki zmiany liczby etatów nauczycieli i awansu zawodowego w 2025 r., skutki przyjętych standardów zatrudnienia w szkołach, placówkach specjalistów (pedagogów, psychologów etc.).

Dodatkowo, w rezerwie celowej budżetu państwa na 2025 rok zabezpieczono środki na wzrost średnich wynagrodzeń nauczycieli do wysokości 5% w wysokości 1

mld zł. Na etapie kształtowania wysokości potrzeb oświatowych na 2025 r. ujętych w projekcie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego skierowanej do Sejmu RP przyjmowano wzrost średnich wynagrodzeń nauczycieli na poziomie 4,1%.

6. Kwestie dotyczące finansowania zadań z zakresu obronny cywilnej realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego pozostają poza zakresem właściwości Ministra Finansów.

7. Na podstawie zapisów ustawy z dnia 27 października 2022 r. o środkach nadzwyczajnych mających na celu ograniczenie wysokości cen energii elektrycznej oraz wsparciu niektórych odbiorców w latach 2023–2025, odbiorca uprawniony, którym jest m.in. jednostka samorządu terytorialnego, w zakresie, w jakim zużywa energię elektryczną na potrzeby wykonywania zadań zleconych i zadań własnych, w tym usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym, z zakresu wskazanego w ustawie, objęta jest ceną maksymalną wynoszącą 693 zł/MWh, przy czym cenę tę stosuje się w rozliczeniach za dostawy energii elektrycznej zrealizowane w okresie od dnia 1 stycznia 2025 r. do dnia 31 marca 2025 r.

W odniesieniu do kosztów transportu publicznego, przede wszystkim należy wskazać, że sprawy transportu zbiorowego stanowią zadania własne jednostek samorządu terytorialnego, stosownie do art. 7 ust. 1 pkt 4 ustawy o samorządzie gminnym, art. 4 ust. 1 pkt 6 ustawy o samorządzie powiatowym i art. 14 ust. 1 pkt 10 ustawy o samorządzie województwa.

Dofinansowanie zadań jednostek samorządu terytorialnego w zakresie transportu publicznego odbywa się przy wykorzystaniu różnych źródeł. Należy tu wskazać na Fundusz rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej, z którego środków finansowaniu podlegają zadania własne organizatorów dotyczące zapewnienia funkcjonowania publicznego transportu zbiorowego w zakresie przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej. Dzięki wsparciu JST ze środków Funduszu powstają nowe linie komunikacyjne i w efekcie następuje zwiększenie siatki połączeń autobusowych, co wpływa na zmniejszenie zjawiska wykluczenia transportowego.

Rozszerzenie sieci połączeń autobusowych ma wpływ na wysokość środków niezbędnych do finansowania uprawnień do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego w ramach krajowych autobusowych przewozów pasażerskich. Jednostki samorządu terytorialnego, jako organizatorzy transportu zbiorowego, zobowiązani są do przekazywania operatorom transportu rekompensaty z tytułu korzystania przez uprawnionych pasażerów z ustawowych ulg przejazdowych – na zasadach wynikających z ustawy o publicznym transporcie zbiorowym. Zadanie dotyczące finansowania ulgowych przejazdów autobusowych jest zadaniem zleconym ustawami realizowanym przez samorząd województwa. Środki na te zadania planowane są w budżetach województw. Na 2025 rok dla województwa śląskiego w rozdziale 60003 - Krajowe pasażerskie przewozy autobusowe na realizację ww. zadań zaplanowane zostały środki w wysokości 27.738 tys. zł, co stanowi 100% kwoty wydatków zaplanowanych na ww. zadania w 2024 roku i odpowiednio 118,6% w roku 2023. Ponadto w 2024 r. budżet województwa śląskiego został dodatkowo zwiększony środkami rezerwy celowej w wysokości 6.407.597,62 zł, tj. zgodnie z wnioskami Wojewody Śląskiego, z przeznaczeniem na finansowanie zobowiązań wymagalnych dotyczących ulgowych przejazdów w komunikacji autobusowej.

Niezależnie od środków przeznaczonych na finansowanie uprawnień do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego w 2023 i 2024 r. z budżetu państwa były finansowane wydatki

wynikające z wejścia w życie ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 r. poz. 497), która nałożyła na organy wykonawcze gmin obowiązek zorganizowania bezpłatnych przewozów do i z lokali wyborczych dla wyborców niepełnosprawnych oraz wyborców, którzy najpóźniej w dniu głosowania kończą 60 lat, a także dla wyborców ujętych w spisie wyborców w stałym obwodzie głosowania położonym na obszarze danej gminy, jeżeli w ramach tej gminy w dniu wyborów nie funkcjonuje transport publiczny (dodany art. 37e i 37f ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy). Na te cele, decyzjami MF, uruchomiono środki dla województwa śląskiego w 2023 roku w wysokości 2.850.000 zł (wybory parlamentarne) i w 2024 roku - 939.620 zł (wybory do Parlamentu Europejskiego i samorządowe).

8. W odniesieniu do podnoszonych w interpelacji kwestii przeciwdziałania luce finansowej w budżetach samorządów wynikających z ubytków w dochodach z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2019-2024, planów wprowadzenia długofalowych rozwiązań prawnych i finansowych, które zapewnią stabilność i przewidywalność w budżetowaniu samorządów oraz wprowadzenia dodatkowych instrumentów finansowych wspierających miasta, które w wyniku zmian systemowych i ustawowych odnotowały największe ubytki w dochodach warto dodać, że już w roku 2024, samorzady dysponowały większą pulą środków niż w 2023 roku. W 2024 r. zanotowano znaczny wzrost wpływów z podatków dochodowych, w których jednostki samorządu terytorialnego miały udziały. Dochody jednostek samorządu terytorialnego z tytułu udziału we wpływach z PIT za 2024 r. były wyższe o 39,9% od dochodów z 2023 r., a dochody z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych były wyższe o 20,9% od dochodów z 2023 r.

W 2024 r. zwiększone zostało także wsparcie dla samorządów w obszarze przedszkoli (o 2,3 mld zł) w związku z podwyżkami wynagrodzeń nauczycieli przedszkolnych, tj. na zadanie które jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego a jego finansowanie środkami budżetu państwa stanowiło formę pomocy, która pozwalała wygospodarować samorządom wolne środki na inne cele.

Dodatkowo, w roku 2024 jednostki samorządu terytorialnego otrzymały po raz pierwszy środki z tytułu części rozwojowej subwencji ogólnej w kwocie 3,2 mld zł. Należy też podkreślić, że w czerwcu 2024 r. zostały przyjęte rządowe programy³, w wyniku których do samorządów są przekazywane dodatkowe środki na dofinansowanie wynagrodzeń oraz kosztów składek od tych wynagrodzeń pracowników określonych w tych programach, zatrudnionych we wskazanych w tych uchwałach jednostkach organizacyjnych, w tym jednostkach pomocy

³ - Uchwała Nr 63 Rady Ministrów w sprawie rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na lata 2024-2027” z 19-6-2024 (UC) M.P.2024.504

- Uchwała Nr 62 Rady Ministrów w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024- 2027” z 19-6-2024 (UC) M.P.2024.505

- Uchwała Nr 64 Rady Ministrów w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń w postaci dodatku motywacyjnego oraz kosztów składek od tych wynagrodzeń pracowników zatrudnionych w samorządowych instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na lata 2024-2027” z 19-6-2024 (UC) M.P.2024.506

- Uchwała Nr 61 Rady Ministrów w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka na lata 2024-2027” z 19-6-2024 (UC) M.P.2024.507

społecznej oraz jednostkach wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego lub na ich zlecenie.

Znając sytuację finansową samorządów Minister Finansów jako pierwszy podjął działania mające na celu zmianę tej sytuacji. W osiem miesięcy roku 2024 została przygotowana reforma systemu dochodów JST, która była tak bardzo oczekiwana przez stronę samorządową. Nowa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego weszła w życie z dniem 25 października 2024 r.

Nowy system dochodów jednostek samorządu terytorialnego został oparty na obiektywnym i algorytmicznym naliczaniu środków finansowych dla każdej jednostki samorządu terytorialnego. Ustawa ta zwiększyła dochody własne jednostek samorządu terytorialnego, głównym źródłem dochodów samorządów terytorialnych stały się dochody podatkowe. System zasilania finansowego jednostek samorządu terytorialnego został oparty na lokalnej bazie podatników podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatników podatku dochodowego od osób prawnych. Ponadto od 2025 r. katalog dochodów z podatku dochodowego od osób fizycznych w jakim samorzady terytorialne mają swój udział został rozszerzony o podatek PIT pobierany w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych.

Nowa ustawa wprowadziła zmianę sposobu ustalania dochodów JST z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) i w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT). Dochody te od 2025 r. liczone są jako procent od dochodów podatników danego podatku z terenu danej jednostki samorządu terytorialnego (do 2024 r. dochód samorządów z tytułu udziału w podatkach PIT i CIT naliczany był na podstawie podatku należnego). Główną zaletą tego rozwiązania jest to, że na dochody jednostek samorządu terytorialnego nie będą miały wpływu zmiany systemu podatkowego (m.in. żadne odliczenia od dochodu, wprowadzane ulgi i zwolnienia podatkowe, czy podwyższenia kwoty wolnej od podatku).

Ta zasadnicza zmiana ustabilizuje dochody jednostek samorządu terytorialnego z tytułu udziału w podatkach PIT i CIT i uniezależni w dużym stopniu samorzady od skutków zmian w systemie podatkowym. Dochody podatkowe jednostek samorządu terytorialnego zostaną odseparowane od bezpośredniego wpływu zmian podatkowych. Należy jednocześnie podkreślić, że w nowym systemie samorzady terytorialne będą miały silniejszą motywację do wspierania rozwoju gospodarczego na swoim terenie, gdyż im wyższe będą dochody podatników, tym wyższe będą dochody samorządu, bez względu na wprowadzone zmiany w podatkach.

Wskutek wejścia w życie nowej ustawy dochody Miasta Ruda Śląska w roku 2025 wzrosną o 53,5 mln zł, tj. o 8,8% w stosunku do przepisów ustawy z dnia 13 listopada 2003 r.

Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego przewiduje także, inne niż wymienione wyżej, środki z rezerwy na uzupełnienie dochodów, które zostaną rozdzielone między jednostki samorządu terytorialnego w 2025 roku w sposób określony w tej ustawie.

Należy podkreślić, iż rok 2025 w nowej ustawie zawiera rozwiązania przejściowe, docelowe korzyści wynikające z tej ustawy będą widoczne od 2026 roku a skutki wdrożenia nowej ustawy będą monitorowane. W czerwcu 2026 roku zostanie

przedłożona reprezentacji JST informacja o skutkach obowiązywania ustawy oraz ewentualne propozycje zmian (art. 119 ustawy).

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów

Hanna Majczyk
podsekretarz stanu